UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianae, 1661

De Fide Instrvmentorum. Titvlvs XXII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62953

Visual Library

CAP. IX.

Teſtes, qui ſe ſubtrahunt, etiam in criminali cogendi ſunt.

Idem *Archidiacono Mediolanenſi.*

CVm contra magiſtrum R. ſuper eo, quòd dicitur falſas de ſede Apoſtol. literas reportaſſe, ac per ſe vel procuratorem fuiſſe uſum eiſdem, tibi direxerimus ſcripta noſtra, poſtulaſti per ſedis Apoſtol. oraculum edoceri, utrum ſuper præfato vitio falſitatis teſtes compellere debeas nominatos. Nos igitur *a* reſpondemus, quòd teſtes prædicti, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, per cen. eccl. debes appel. remota, compellere veritati teſtimonium perhibere *b*.

CAP. X.

Non ſummatur propter varietatem lecturarum, nec etiam dividitur.

Honorius III. *Abbati S. Eugenii, & magiſtro G. canonico Senen.*

DIlectorum filiorum Vulterani capituli ex parte una, & Epiſcopi Vulterani ex altera procuratoribus in noſtra præſentia conſtitutis: [1 *& infrà.*] Teſtes qui fuerint nominati, præterquam ſuper criminibus (ſi ſe gratia vel timore ſubtraxerint, vel odio) per cenſuram eccleſiaſticam cogatis veritati teſtimonium perhibere.

[1 *Dil. fi. tit. SS. Coſmæ & Damiani Diac. Card. conceſſimus auditorem, coram quo cùm per conventionis & reconventionis modum ſuper diverſis capitulis, quæ ſub bulla noſtra vobis tranſmiſimus incluſa, lis fuerit legitimè conteſtata, &c.*] *ſic abſciſſum.*

CAP. XI.

Ad detegendam veritatem conjurationis coguntur ſocii, etiam jurati.

Idem *Epiſcopo Bonon. & magiſtro B.* c

VEnerabilis frater noſter Archiepiſcopus Ravennaten. propoſuit, quòd cives Cervicen. *d* cum M. & I. *e* quondam clericis eccleſiæ Raven. quandam præſumpſerunt conjurationem facere contra eum, nihilominus in detrimentum ejus dantes eis quandam pecuniæ quantitatem: & ad hæc celanda ſe adſtringentes vinculo juramenti, unde humiliter ſupplicavit, ut cùm cauſam ſuper his, & quibuſdam articulis vobis duxerimus committendam, & ipſe intentionem ſuam probare non poſſit, niſi teſtimonio civium prædictorum *f*, providere ei *g*, ne pro defectu teſtium pereat ſua juſtitia, dignaremur. Ideoque mandamus, quatenus monitione commiſſa per cenſuram eccleſ. appellat. remota cogatis illos quos videritis compellendos, ut ab hujuſmodi juramento abſolvant, quos idem Archiepiſcopus ad teſtimonium duxerit producendos: eos nihilominus (ſi ſe gratia, vel odio, vel timore ſubtraxerint) diſtrictione ſimili compellentes ad perhibendum teſtimonium veritati.

DE FIDE INSTRVMENTORUM.

TITVLVS XXII.

CAP. I.

Inſtrumenti exemplum non ſolenniter ſumptum, fidem non facit abſq; originali. h. d. ſecundùm ipſius mentem.

Gregorius *h.*

SI ſcripturam *i* authenticam non videmus, ad exemplaria nihil facere poſſumus.

CAP. II.

Corruit inſtrumentum ſi teſtes inſcripti deceſſerint, niſi ſigillum habeat authenticum, vel à notario ſit confectum.

Alexander III.

SCripta verò *a* authentica, ſi teſtes inſcripti deceſſerint (niſi per manum publicam facta fuerint, ut [illegible] appareant publica, aut authenticum ſigillum habeant, per quod poſſint probari) non videntur nobis ſua[illegible] firmitatis robur habere.

CAP. III.

Reſcriptum Apoſtolicum propter raſuram, in loco non ſuſpecto, non cenſetur vitioſum. h. d. ſecundum mentem.

Idem.

EX literis veſtris *b* accepimus, quòd cùm cauſa, quæ inter magiſtrum A. & R. ſuper capella de Am[illegible]ria *c* vertitur, de mandato noſtro ſuſcepeitis [illegible]nandam, præfatus R. literarum ſibi copiam fieri poſtulavit. Qui cùm eas argueret falſitatis, quia in narratione facti abraſæ ſunt, ubi ſcriptum eſt jura parochia[illegible] [1 *& infrà.*] Dicimus, quòd propter abraſionem [illegible] lam judicari falſæ non poſſunt, nec etiam haberi ſuſpectæ, præſertim cùm privilegia in poſſeſſionibus [illegible]tur, & literæ in narratione facti (ſi erratum eſt) poſſint incunctanter abradi.

[1 *Nos autem inſpicientes literas veſtras.*]

CAP. IV.

Redarguenti privilegium de falſo, judex faciet illud exhiberi coram judice & paucis, & in loco congruo & ſecuro: & [illegible]tur ſententia lata per illud.

Idem *Eboracenſi* d *Archiepiſcopo.*

ACcepimus *e* literas, quas Abbas ſancti Auguſtini contra Cantuarien. Archiepiſcopum tranſmiſit: [1 *& infrà.*] Cùm privilegia non inſpecta non [illegible]gui falſitatis, & difficile ſit & *f* periculoſum [illegible]dem Apoſt. exhiberi: præcipimus, ut vel exhibeantur [illegible]dem Archiepiſcopo in clauſtro prædictorum fratrum, vel in alio loco congruo & ſecuro, uſq; ad nativitatem proximam ſancti Ioannis Baptiſtæ. Si verò nec venerit, nec ſufficientem reſponſalem miſerit, ei perpetuum ſilentium imponatis ipſa ulterius arguendi. Interim autem nolumus illa privilegia vacillare: ſed præcipimus ſententiam, quæ eorum obtentu ſuper ſtatu monaſterii lata eſt, inviolabiliter obſervari. *& infrà.* Iubemus etiam, ut Archiepiſcopum in inſpectione privilegiorum [illegible]minum numero faciatis eſſe contentum.

[1 *Noſtaq; attendentes tempus ad proſequendam [illegible]nem præſcriptum nullatenus expectandum.*]

CAP. V.

Inſtrumentum vel privilegium, quo quis utitur coram ad[illegible]verſario integraliter legi debet: ſed ſolum illud capitulum [illegible] agitur, edi debet.

Celeſtinus III. *Abbati ſancti* g *Secundi.*

COntingit interdum *h*, ut dicitis, quòd [illegible]cunque cum aliquo litem habetis, privilegium [illegible]ſtrum adverſæ parti cogimini plenius exhibere: [illegible] accidit, quòd occaſione unius capituli, ſuper [illegible]venimini, plurima litigia ſuſcitantur: [1 *& infrà.*] Conſul. tuæ taliter reſpondemus: ut quandocunque [illegible] exhibendo privilegio, vel indulgentia, ſeu inſtrumento fueritis requiſiti, præſente judice, aut aliquibus [illegible]dentibus viris deputatis ab ipſo, audiente parte [illegible]ria tantummodo recitetur, ita quòd ſi tantùm ſuper [illegible] capitulo *i* quæſtio fuerit, illud ſolummodo [illegible]tur, & adverſæ parti copia ejus fiat.

a *Igitur taliter, &c.* b *Adde quòd jure civili multantur. conc. l. 1. ff. ſi quis jus dicen. non ob.* c *in quibuſdam, B. Epiſcopo.* d *Cormen. alit. Cervien. alit. Tremen.* e *al. M. & L.* f *l. 1. C. de hæret. l. quotiens. ff. de quæſtion. & l. cum probatio. ff. de probat.* g *dictio, ei, deeſt.* h *lib. 2. epiſt. 3. cap. 42. regiſtri.* i *Cap. 1. eod. tit. in 1. compil.*

a *Cap. 2. eod. tit. in 1. compil.* b *Cap. 1. eod. tit. [illegible]* c *Ambitiona. al. Alodon.* d *Male, Epiſcopo.* e *Cap. [illegible] tit. in 2. compil. vid. Guid. Pap. hic.* f *etiam.* g *[illegible] Fromundi, & ejuſdem conventus.* h *Cap. 3. eod. tit. [illegible] vid. Bart. & Bald. in l. fin. C. de prec. Imp. [illegible] l. fi. C. de bon. jud. auct. poſſ. Felin. in c. 1. [illegible] doct. in l. civile. ff. de leg.* i *articulo.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

[1 Et ſic evidenter æmuli multarum cavillationum argumenta ſumunt, quibus etiam pacem & tranquillitatem veſtram impugnant. Quia verò intereſt noſtra jurgiis ſuſcitandis obviare, & ſuſcitata decidere.]

CAP. VI.

Inſtrumentum publica manu non confectum, habens ſigillum, cujus literæ non ſunt legibiles, vel ſcriptura deleta, vel enormem patitur fracturam, non probat. hoc dicit, prout magis facit ad titulum. Et eſt caſus quotidianus & notabilis pro iſtis ſigillis antiquis.

Panorm.

Innotentius III. *Mediolanenſi Archiepiſcopo.*

Inter dilectos *a* filios G. Abbatem de Scozula, & B. procuratorem tuum ſuper ſubjectis articulis, diu fuit in noſtro auditorio litigatum. Petebat ſiquidem Abbas nomine monaſterii ſui, à præfato procuratore tuo nomine Mediolanen. eccleſiæ reſtitui monaſterio memorato portum Scozulæ, cum honore, diſtrictu & juriſdictione loci præfati, dicens ad monaſterium hæc omnia pertinere, hoc ipſum dicens de hominibus, qui habitant in Curteni Berunen. *b* & tenent res monaſterii in Gallia, de quibus monaſterium obtinuerat in judicio poſſeſſorio per ſententiam Epiſcopi Veronenſis. Hæc omnia petebat cum omnibus fructibus inde perceptis: ſalvo in omnibus jure addendi vel deminuendi; ſatagens comprobare omnia, quæ præmiſſa ſunt ad ſuum monaſterium pertinere. Primò per privilegium Luithardi comitis, quondam Epiſcopi Lucani *c*, qui monaſterium ipſum fundaverat, & ei, quæ præmiſſa ſunt, donaverat univerſa. Secundò per inſtrumentum ſententiæ Aſperti, quondam Mediolanenſ. Archiepiſcopi, quam ex delegatione *d* Lodovici Imperatoris tulit ſuper his, pro monaſterio, contra A. præfati Luithardi nepotem, qui ſuper his monaſterium moleſtabat. Tertiò per privilegia Romanorum Impp. & præſertim Henrici, qui præmiſſa omnia monaſterio confirmabat, vel etiam conferebat. Quartò per inſtrumenta locationum, quas fecerant diverſis perſonis Abbates monaſterii memorati. Teſtes quoque produxerat, per quos nitebatur probare, quòd monaſterium à 60. annis & citra *e*, & à 50. annis & ſuprà poſſederat ſupradicta: & quòd fama publica erat, ea omnia præfato monaſterio, à jam dicto Luithardo fuiſſe donata. Sed contra privilegium donationis à procuratore tuo multa fuerunt objecta. Primò, quia ibi maximè apparebat conſumptum (videlicet in annotatione indictionis) ubi potuiſſet falſitas facilius deprehendi. Secundò, quia cum charta vetuſtiſſima videretur, recentior apparebat ſcriptura, tanquam non illo tempore facta fuiſſet. Tertiò, quia falſum ſigillum vitiosè videbatur appoſitum, eo quòd à media parte ſigilli apparebat quædam imago non cum mitra in capite, ſed cum pileo: nec induta Pontificalibus, ſed regalibus indumentis *f*, tenens in manu non baculum paſtoralem, ſed quaſi ſceptrum regale, cujus facies non apparebat integra, ſed dimidia, tanquam in illa medietate reſpiceret aliam mediam, quæ tamen tota vacua remanebat, ſed quædam imago videbatur ex ea fuiſſe deleta: quia cera in ea parte, nec in colore, nec in planicie reliquæ parti ſimilis apparebat: unde non Epiſcopi, ſed Imperatoris videbatur fuiſſe ſigillum, quia *g* in una medietate Cæſaris imaginem exprimebat, & in altera medietate præſumebatur, vel filii, vel conjugis imaginem habuiſſe: nam in ipſo ſigillo nullæ aliæ literæ apparebant, niſi quæ nomen proprium cum hac adjectione, Dei gratia, deſignabant. Sed cùm proprium nomen ipſius Epiſcopi fuerit Luithardus, & in nomine proprio quod exprimebat ſigillum, deletæ fuerant duæ literæ: ſecunda, quæ erat inter l. & t. & ſexta, quæ fuerat inter r. & u. ita, quòd ſi ſecunda o. & ſexta fuiſſet i. proculdubio non Luthardus, ſed Lotharius legeretur: quod etiam inde *a* convinci poterat, quòd ſecundùm diſpoſitionem aliarum literarum inter l. & t. non erat ſpacium, niſi quod potuiſſet unam literam continere: cùm ſecundùm integritatem hujus nominis Luithardus inter l. & t. duæ literæ ſunt diverſæ. præterea inter r. & u. tam modicum erat ſpacium, ut in eo nec hæc litera d. quæ majus occupat ſpacium, ſed hæc litera i. quæ minimum occupat, videtur formata fuiſſe. Rurſus cùm cera ſigilli ab interiori parte vetuſtiſſima eſſet, cera quæ poſita erat ab exteriori parte, quaſi ad conſervationem ſigilli, recens erat & mollis. Quòd cùm diligenter inveſtigatum fuiſſet, certo certius eſt compertum, quòd ſub vetuſto ſigillo cartha fuerat perforata, & per glutinum novæ ceræ, quæ fuerat poſita exterius, quaſi ad conſervationem ſigilli, viciosè fuit ipſi chartæ ſubjunctum. Eadem falſitatis ſpecie, per vitioſam videlicet appoſitionem ſigilli, cætera ferè privilegia Romanorum Impp. præter privilegia Henrici, vel falſa reperta ſunt, vel falſata. Sed & ipſum Henrici privilegium ad fidem inſtruendam non videbatur ſufficere, quia nec erat publica manu confectum, nec ſigillum habebat authenticum, eo quòd erat ex media ferè parte conſumptum, nec plus de nomine proprio, niſi ultima medietas: videlicet, icus, nec de cæteris literis niſi hæc adjectio, Dei gratia, apparebat, ita quòd ex literis ipſis non magis poterat comprobari fuiſſe ſigillum Henrici, quàm Lodovici. Inſtrumentum quoque ſententiæ multis modis inveniebatur ſuſpectum, tum quia in ipſo quædam apparebant literæ: tum quia ſubſcriptio notarii videbatur manus alterius fuiſſe, quàm ſubſcriptio *b* inſtrumenti, cùm tamen notarius in ſubſcriptione profiteretur ſe inſtrumentum manu propria conſcripſiſſe. Litera quoque recentior videbatur, quàm charta, & aqua videbatur encauſtum *c* infectum, ut antiquius appareret. In omnibus *d* autem Imperialibus privilegiis, quæ poſteriora fuerant, nulla eſt habita mentio de ſententia, quamvis in eorum aliquibus mentio facta fuerit Luithardi, qui dicebatur donationem feciſſe. Porrò ſi legitimum eſſet inſtrumentum ſententiæ, per illam tamen ſententiam nullum Mediolanen. Archiepiſcopatui præjudicium poterat generari, cùm ipſa ſententia lata fuerit inter alios: & res inter alios acta alii non præjudicet *e*. Nec atteſtationes, quæ continebantur in inſtrumento ſententiæ, per quas legitima donatio Luithardi videbatur eſſe probata, poterant eidem Archiepiſcopatui nocumentum aliquod irrogare, cùm inter alias perſonas, & in alio judicio receptæ fuiſſent. Cæterùm memorati Henrici privilegium, quod non ſolùm confirmationis, ſed etiam donationis videbatur fuiſſe, unde rerum dominium donatarum intelligi fortè poterat monaſterio adquiſitum, quamvis ex forma petitionis, quæ in ipſo privilegio declaratur, confirmatorium videretur fuiſſe, unde tamen intelligatur eo modo quo magis poſſet valere: diſtinguendum videbatur, ut idem Henricus alia donaverit, & alia confirmaverit: cùm eadem legitimè nequiviſſent confirmari pariter & donari: confirmari, tanquam prius habita & poſſeſſa: donari, tanquam tunc tradita & conceſſa: ac per hoc illa non poterant intelligi per privilegium illud donata, ſed confirmata, cùm juxta *f*

a *Cap. 1. eod. tit. in 3. compil.* b *al. Binenſ.* c *Lucinen.* d *Ludovi.* e *al. infrà.* f *Dictio, indumentis, deeſt in nonnullis vetuſtis exempl.* g *al. quod.*

a *Contici.* b *ſuperſcriptio.* c *al. incauſtum. eſt autem encauſtum librariorum atramentum, de quo Cal. Rhodig. 7. lect. antiq. cap. 31.* d *etiam.* e *Vid. l. 3. & ibi Doct. & Bart. D. Iud. ſolvi.* f *Iuxta ſanctiones legitimas, quod meum ex una cauſa ex alia cauſa amplius meum fieri non poſſit.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

legum ſanctiones, quod meum eſt, ex alia cauſa meum fieri non poſſit, niſi deſierit eſſe meum: [1 *& infrà.*] Cùm ergo privilegium Henrici confirmatorium tantùm extiterit, ſaltem quo ad illa, quæ deducta ſunt in judicium, ſi principale non tenuit, nec acceſſorium, quod ex eo vel ob id dignoſcitur eſſe ſecutum: [2 *& infrà.*] Per inſtrumenta verò locationis, nec eſt utique probata proprietas, nec ad plenum poſſeſſio, cùm ad probationem rei propriæ ſive ad defenſionem non ſufficiat facta locatio: [*& infrà.*] Cùm autem ſuper his fuiſſet diutius litigatum, quia legitimè probata non fuerant quæ petebantur ad monaſterium pertinere, ab impetitione ipſius procuratorem tuum nomine tuo & Mediol. eccleſiæ ſententialiter diximus abſolvendum: quoniam cùm obſcura ſunt jura partium, conſuevit contra eum, qui petitor eſt, judicari.

[1 *Præſertim cùm pars monaſterii viſa fuerit comprobare, tum per privilegium conceſſionis, tum per inſtrumentum ſententiæ, vel illa quidem legitimè fuerant à Luitardo donata, & illa donatione per totum judicium eſt uſa. unde poſt donationem hujuſmodi eadem eidem non poterant redonari.*]

[2 *Pari modo cætera privilegia Romanorum Imperatorum, etiam ſi vera fuiſſent ac ſine ſuſpicione reperta, ad probationem tamen invalida probarentur.*]

CAP. VII.

Non valent literæ ſuper abſolutione voti per cruce ſignatos, impetrata tacita veritate, vel expreſſa falſitate.

Idem *Cantuarienſi Archiepiſcopo.*

QVod ſuper his: *& infrà.* Quæſiviſti *a*, quid agere debeas circa cruce ſignatos, qui dicentes ſe ab Apoſtolica ſede redire, ſuper abſolutione ſua ignora cardinalium ſigilla reportant: cùm eis ſuper impedimentis expoſitis non fuiſſet de levi credendum. Ad quod taliter reſpondemus, quòd quando talibus literas indulgemus, illis, qui perſonas & facultates eorum plenius noverunt, hoc modo ſcribimus, ut ſuper impedimentis expoſitis (inquiſita diligentius veritate) ſtatuant circa illos, quod animarum ſaluti, & ſuccurſui terræ ſanctæ magis noverint expedire: providentes attentiùs, ne quid in fraudem voti fallaciter confingatur. Vnde ſi tales per ſuppreſſionem veritatis, aut falſitatis expreſſionem, literas non ſolùm Cardinalium, ſed & noſtras, nec ſolùm dubias, ſed & certas conſtiterit impetraſſe, carere volumus impetratis, & eis non obſtantibus ad voti executionem compelli.

CAP. VIII.

Si de extravaganti dubitatur, an decretalis ſit authentica: aut eſt juri conſona, & tunc judicatur ſecundùm illam: aut diſſona, & tunc Papa conſulitur.

Idem *Helienſi Epiſcopo.*

PAſtoralis *b*, &c. [1 *& infrà.*] Auctoritate præſentium duximus ſtatuendum, ut cùm decretalis aliqua, de qua judex meritò dubitet, allegatur: ſi eadem juri communi ſit conſona, ſecundùm eam non metuat judicare: cùm non tam ipſius, quàm juris communis auctoritate procedere videatur. Verùm ſi juri communi ſit diſſona, ſecundùm ipſam non judicet, ſed ſuperiorem conſulat ſuper ea.

[1 *Quæſiviſti etiam quibus indiciis fides ſit adhibenda Decretalibus, de quorum auctoritate judex poteſt non immeritò dubitare, cùm plures inveniantur in compilatione ſcholarium, & allegentur in cauſis, de quibus per bullam non conſtitit, nec ipſa per metropoles inſinuata fuerunt. Quia igitur ſæpe contingit, quòd etiam coram nobis decretales hujuſmodi proponuntur, quas eſſe authenticas dubitamus, f. t. benignius reſpondentes.*]

CAP. IX.

Poſt publicatas atteſtationes uſque ad concluſionem poſſunt inſtrumenta produci. hoc primò. Conſuetudo loci facit inſtrumentum authenticum. hoc ſecundò.

Idem *Epiſcopo ſancti Andreæ, & Abbati de Broch.*

CVm dilectus *a*: *& infrà.* Ad ſecundam quæſtionem duximus reſpondendum, quòd utraque pars poteſt inſtrumentum etiam poſt publicationem atteſtationum uſque ad definitivæ ſententiæ calculum exhibere, antequam ſit in cauſa concluſum. Super tertio verò articulo reſpondemus, quòd ſi conſuetudo illius patriæ obtineat adprobata, ut inſtrumentis illius Regis fides adhibeatur, vos ea ſecurè poteritis admittere: præſertim cùm ſupradictus Rex tantæ fuerit honeſtatis, quòd ipſius inſtrumenta maximæ auctoritatis ſint in partibus Scoticanis.

CAP. X.

Falſitas inſtrumenti, vel quod deeſt inſtrumento, probatur per teſtes.

Idem *Petro civi Viterbienſi.*

CVm Ioannes *c* eremita à te centum triginta libras Senen. ex cauſa mutui coram Donadeo & ... cibus Viterbien. petiiſſet, & tu ex adverſo propone... quòd cùm idem in centum & octoginta libras ... pretio domus, quam eidem vendideras, tenere... tum triginta libras ex illis non immeritò debebat ... penſare. Tandem cùm ſuper hoc & quibuſdam ... articulis inter vos fuiſſet aliquamdiu litigatum, ... ces atteſtationibus publicatis te ſententialiter condemnaverunt, ut eidem prædictæ domus poſſeſſionem vacuam *d* traderes, & à creditoribus liberare[s:] *& infrà.* Cùm igitur ab hac ſententia ad noſtram audientiam duxeris appellandum, & nos tam tibi, quam ... dicto Ioanni T. Subdiacono & Capellanum noſtrum dedimus auditorem, ex parte tua fuit propoſitum ... prædictæ domus venditionem non puram, ſed conditionalem potius extitiſſe, ac nullatenus teneri ad ... ditionem ipſius, quatuor nihilominus teſtibus ad hoc probandum inductis, quod etſi novum eſſet capitulum, pendebat tamen ex veteri, qui jurati depoſuerunt ſe interfuiſſe contractui inter te & prædictum ... nem ſuper eadem domo celebrato, pro qua ... octoginta librarum precium tibi fuerat confeſſus, tali videlicet adjecta conditione, ut tu domum ... inhabitares liberè in vita tua, & poſt obitum ... & R. natis tuis ejuſdem Ioannis nepotibus ... cujus conditionis intuitu domum ipſam ei... ni pro minori precio vendidiſti, cùm à G. ... ipſa CC. libras potuiſſes habere, anni verò, ... diei, quo venditio facta fuit, iidem teſtes ... minimè recordari. Dictus verò Ioannes ... non conditionalem, ſed puram propoſuit ... hoc probandum publicum exhibens inſtrumentum. [1 *& infrà.*] Tabellionem quoque, qui confecerat inſtrumentum, & unum ex teſtibus in inſtrumento ... ſcriptis ad id probandum induxit: [2 *& infrà.*] ... cùm dubitatio fuiſſet exorta, utrius deberet probatio prævalere, pro tua fuit parte propoſitum: quia ... dem vim obtineant inſtrumentorum fides, & depoſitiones teſtium, in litibus exercendis, non tamen ... bet inſtrumentum tanti debet eſſe momenti ... plurium idoneorum teſtium depoſitionibus ... [3 *& infrà.*] Ad hoc autem idem Ioan. ex adverſo reſpondit, quòd cùm intentionem ſuam per jam ... fundaverit inſtrumentum, ac tu in modum ... nis venditionem ipſam non purè, ſed conditionalis ...

a *Cap. 2. eod. tit. in 3. compil.* b *Cap. 3. eod. tit. in 3. compil. Vid. Bart. & D.D. in l. cum prolatis. De re judic.*

a *Cap. 4. eod. tit. in 3. compil.* b *Scotiam.* c *Cap. ... eod. tit. in 4. comp.* d *Quando dicatur vacua poſſeſſio. Vid. ... & legiſtas in l. in conventionalibus. §. ſi quis ... oblig. gloſſ. in §. quod autem. Inſtit. de uſu cap.*

celebra...

celebratam eſſe proponas *a*, nec per teſtes ad hoc à te inductos de certo fuerit tempore facta fides, & ideò non appareat quod ſuper illa venditione deponant, quam conſtat per dictum inſtrumentum determinato tempore fuiſſe contractam, hujuſmodi probatio videbatur inefficax ad intentionem contrariam elidendam. Verùm reſponſionem iſtam eſſe proponebas invalidam: quoniam cùm utraque pars à nobis interrogata, fuiſſet in jure confeſſa, quòd unica tantùm venditio ſuper domo contracta fuerit: & ex depoſitionibus teſtium liqueat venditionem conditionalem fuiſſe: ex utriuſque confeſſione colligitur ejuſdem domus venditionem conditionalem extitiſſe, non puram, non obſtante quòd ipſa interrogatio facta fuerit poſtquam à partibus extitit in cauſa concluſum, cùm judex (qui uſque ad prolationem ſententiæ debet univerſa rimari) poſſit interrogare de facto quotiens dubitationis aliquid *b* occurrit. [4 & 5.] De conſilio fratrum noſtrorum pronunciavimus, venditionem prædictæ domus fuiſſe conditionaliter celebratam, & te ob hoc *c* nullatenus obligatum ad traditionem ipſius: ſuper hoc memorato Ioanni ſilentium imponentes. Sententiam verò judicum prædictorum, qui aliàs juſtè proceſſiſſe noſcuntur (cùm hujuſmodi exceptio coram ipſis nec probata fuerit nec objecta) quò ad dictum capitulum infirmamus, eam quò ad alios articulos *d* auctoritate Apoſtolica confirmantes.

[1 *In quo profitebaris te propria voluntate vendidiſſe ac tradidiſſe domum ipſam eidem Io. heremita, & poſtea CLXXX. librarum pretium recepiſſe.*]

[2 *Sed licet tabellio venditionem puram extitiſſe firmavit, prout in ſerie inſtrumenti continetur, utrum tamen ſub conditione vel puri fuerit contractus initus, dixit ſe minimè recordari.*]

[3 *Satis eſt etenim ſi propter tabellionis auctoritatem, qui ſuum officium fideliter adimplere præſumitur, cùm ad hoc ex juramento teneatur, tanta fides adhibeatur inſtrumento confecto, quanta foret duobus idoneis teſtibus adhibenda: ſed cùm per quatuor teſtes omni exceptione majores fuerit manifeſtè probatum, ſupradictam venditionem fuiſſe conditionaliter celebratam, eorum depoſitiones aſſerunt inſtrumento meritò præferendas.*]

[4 *His igitur & aliis tam coram nobis quàm coram prædicto capellano propoſitis & plenius intellectis.*]

CAP. XI.

Defectus literæ non vitiat reſcriptum.

Honorius tertius.

EX parte *e* chariſſimæ in Chriſto filiæ B. quondam *f* Anglorum reginæ fuit propoſitum. [& infrà.] Quia reſcriptum Apoſtolicum pro eo quòd in hac dictione, ſpoliatum, hæc figura O, deerat, aſſeritur vitioſum: mandamus, quatenus hoc non obſtante in negotio ipſo ratione prævia procedas.

CAP. XII.

Licite appellatur à judice, qui parti hoc petenti, non facit edi communia inſtrumenta.

Gregorius IX. *priori ſancti Bartholomæi & decano de Arcubus London.* g

G. Perpetuus vicarius eccleſiæ de Recham nobis expoſuit, quòd cùm prior & conventus de Ledis eum ſuper decimis coram judicibus auctoritate Apoſtol. conveniſſent, & dictus G. ſuper ſimilibus coram ipſis reconveniſſet eoſdem, quia dicti judices copiam quorundam inſtrumentorum communium, quæ habebat pars altera, & per quæ intendebat intentionem ſuam ſuper principali fundare, fieri non faciebant eidem hoc cum inſtantia poſtulanti, noſtram audientiam appellavit. Ideoque mandamus, quatenus ſi eſt ita, revocato in ſtatum debitum, &c.

CAP. XIII.

Scripturæ contrariæ ab eodem productæ, fidem non faciunt.

Idem.

IMputari ei *a* poteſt, qui contrarias inter ſe ſcripturas in judicio protulit, fidem ſibi adinvicem derogantes, cùm in ipſius fuerit poteſtate, quam voluerat non proferre.

CAP. XIV.

Si in inſtrumento debiti exprimitur cauſa, condemnatur debitor, niſi probet indebitum: ſi non exprimitur, neceſſe eſt, ut creditor probet id fore debitum.

Idem.

SI cautio, quam à te indebitè proponis expoſitam, indeterminatè loquatur, adverſarius tuus tenetur oſtendere debitum, quod continetur in ea. Sed ſi cauſam, propter quam hujuſmodi ſcriptura proceſſerit expreſſeris in eadem, confeſſioni tuæ ſtatur: niſi probaveris te id indebitè promiſiſſe.

CAP. XV.

Auctoritate ordinarii poteſt notarius tabellionis mortui notas in publicam formam redigere.

Idem *L. tabellioni.*

CVm P. tabellio morte *b* præventus, quædam non perfecerit inſtrumenta, quæ in nota redacta fuerant ab eodem: Ad petitionem eorum, ad quos pertinent, auctoritate ordinarii judicis poteris ea fideliter in publicam formam redigere, habitura per hoc perpetuam firmitatem.

CAP. XVI.

Inſtrumentum exemplatum per tabellionem auctoritate ordinarii, eandem vim habet cum originali.

Idem.

SI inſtrumenta propter vetuſtatem, vel propter aliam juſtam cauſam exemplari petantur. Coram ordinario judice vel delegato ab eo ſpecialiter præſententur: qui ſi ea diligenter inſpecta, in nulla ſua parte vitiata repererit, per publicam perſonam illa præcipiat exemplari, eandem auctoritatem per hoc cum originalibus habitura.

DE PRÆSVMPTIONIBVS.

TITVLVS XXIII.

CAP. I.

Sicut manifeſtè nocens eſt pœnæ obnoxius, ita & occultus, licet poſtea dicat ſe joco feciſſe.

Salomon *in Parabolis.* c

SIcut noxius eſt, qui mittit lanceas & ſagittas in mortem, ita vir, qui fraudulenter nocet amico ſuo, & cùm fuerit deprehenſus, dicit, ludens feci.

CAP. II.

Ex violenta præſumptione fertur definitiva, & eſt caſus notabilis.

Idem. *d*

AFferte mihi gladium. Cumque attuliſſent, ait: dividite infantem vivum, & date dimidiam partem uni,

a *Inſero quòd per confeſſionem rei, ubi debitum eſt liquidum, admittitur recompenſatio. l. Iulianus. §. offerri. De act. emp.* b *vide Lab. ... de interr. act. l. 1. & 2. eod. tit.* c *Hæc 2. verba, ob hoc, deſunt in vetuſtiorib.* d *hæc verba, auctoritate Apoſtolica, deſunt.* e *vid. Rom. conſ. 348. Bald. in l. imperator. ff. de ſtat. hom. & Iaſ. in l. ſi quis mihi bona, de acqu. hæredi.* f *Anglicorum.* g *Lugdun.*

a *Vid. Anton. de Butr. in c. noſtra. ſup. de teſtibus. & ca. ex tenore. ſup. de reſcr. Bart. & Salic. in l. ſcriptura. C. de fide inſtrum. Bald. in l. imperator. 1. De ſtat. hom.* b *Vide Matt. de afflict. ſuper conſt. Neapol. in ca. Bajulos omnes. not. 13. & ſeq. Bal. conſ. 62. l. 5. Alex. conſ. 136. & 151. l. 1.* c *Ca. 26. & c. 1. eod. tit. in 1. compil.* d *in judicio duarum mulierum, l. 3. Reg. c. 3. & c. 2. eod. tit. in 1. comp.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN